

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

מנחות כט היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון
לקחת מדרך הגמרא אל משעולי החיים

טהור'. אבל הקב"ה ראה את הפנימיות הטהורה של כל ישראל, שכל חלקיה יחד - כפתורים ופרחים, גביעים וקנים, ירכה וקנה - 'מקשה זהב טהור'.

וכן איסור הרצים אשר הוא נובע מקדושתם העצומה של ישראל, כמו שכתוב שם 'אני ה' אלקיכם המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדושים כי קדוש אני, והראה לו הקב"ה באצבע את קדושתם של ישראל הנובעת מקדושתו יתברך. [יש לציין שזוהי הפעם היחידה בתורה שכתוב לשון 'המעלה' אתכם מארץ מצרים, ולא לשון 'יצאה', 'המוציא' אתכם, כי זהו החידוש הנפלא 'שהעלנו' מעומק מצולות הטומאה לדרגות נשגבות של קדושה, עד שאיננו יכולים לאכול שרצים!]

תשובה | לקבל טעם חדש בעבודת ה'

הגמרא אומרת שבעל תשובה אינו יכול לשוב מאותו מקום שיצא ממנו, תחתית הה"א, אלא צריך לפרוץ לו פתח אחר גבוה יותר, מעל הרגל השמאלית.

ביאר רבינו נפש החיים שבשביל לחזור בתשובה אי אפשר לעשות "סיבוב פרסה" ופשוט לשנות את דרכו להחזירה למוטב, אלא אך ורק על ידי ש"עולים קומה" בעבודת ה', ונכנסים דרך פתח גבוה יותר.

הכוונה היא כך: כל עוד אדם לא טעם את טעם החטא, איננו צריך להרגיש כ"כ את נועם מתיקות המצוות, די בכך שהוא יודע ומבין בשכלו כמה טוב וכדאי לקיים את המצוות.

אמנם, מי שחטא וכבר טעם את העונג המדומה של החטא, אינו יכול לשוב בתשובה גמורה אם לא יטעם כנגד זה טעם אמיתי של מצוה. אם לא יעשה זאת, תמיד גופו ישאף ויחתור לטעום שוב מטעם העבירה.

לכן מי ששב בתשובה על איסור לשון הרע, למשל, מוכרח לקבל טעם ועונג חדש בהימנעות מלשון הרע.

העמקה | מה השייכות בין ג' הדברים שהיו קשין למשה

"תנא דבי רבי ישמעאל: שלשה דברים היו קשין לו למשה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו, ואלו הן: מנורה, וראש חדש, ושרצים. מנורה, דכתיב: וזה מעשה המנורה; ראש חודש, דכתיב: החודש הזה לכם ראש חדשים; שרצים, דכתיב: וזה לכם הטמא".

והנה, הקשו התוס' למה לא מנו עוד דברים שהראה לו הקב"ה באצבע כמו מחצית השקל וכו', ע"ש. ונראה מזה שבקשו חז"ל לרמוז לנו בזה דבר עמוק השייך לג' דברים הללו שהיו קשים למשה.

גם צריך להבין מה שייך קושי בחידוש הלבנה. בשלמא במנורה יש לומר דלא ידע כיצד צריכה להיראות בכל פרטיה, וכן בשרצים לדעת מיהם ח' המינים המטמאים, אבל חידוש הלבנה אינו תלוי במראית העין אלא בהבנת חשבון המולד, ומה שייך בזה להראותו באצבע.

זקני רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל היה מבאר כך (עפ"י ספר פרי לבנון): חידוש הלבנה בשעת המולד הוא נסתר כל כך עד שעדיין אי אפשר לראותו כלל, ובשעת המולד עדיין אין הלבנה נראית לעיניים, ולכן סבר משה שזה אינו נקרא בשם 'חידוש' הלבנה, אלא כאשר רואים בעינינו את חידושה. אבל הקב"ה לימד אותו שאפילו כאשר החידוש כל כך קטן ונסתר, שאיננו רואים מאומה, אבל הקב"ה יכול להראות לנו באצבע ולומר יש כאן איזה נקודה קטנה של חידוש, שממנה יכולה הלבנה להמשיך ולהתחדש ולהתמלא בשלמות. [והנה אותו "תנא דבי רבי ישמעאל" הוא שאומר "אלמלא לא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש - דיים", והיינו

כך היו ישראל במצרים רחוקים מאד מאד מן ההתחדשות, אדרבה, הם הלכו ושקעו עוד ועוד במצולות הטומאה, ומשה לא ראה כאן איזו התחלה של התחדשות שממנה יוכלו להתחדש ולהגאל, אבל הקב"ה הראה לו באצבע איזו נקודה של חידוש, שממנה יכולים ישראל תוך ימים ספורים להתרומם לדרגות עצומות ונשגבות.

גם המנורה מסמלת את אחדות ישראל ש'כולה מקשה זהב טהור', ומשה לא הבין איך יתכן שתהא כל האומה בבחינה נעלה זו של 'זהב

לומר עליהם 'אשר לא נבראו'.

הרמב"ן מפרש שאלו הם קרני הוד משה, המתפרשים בהמשך הפרשה שבני ישראל החלו לראות בחוש את קדושתו העצומה של משה רבינו, יש מפרשים שהכוונה להשראת השכינה במשכן שנצטוו עליו לאחר יום הכפורים, הגר"א פירש שקודם חטא העגל היו ענני הכבוד רוחניים ולא מוחשיים, ולכן לא היו נראים לכלל ישראל, רק הנביאים שביניהם זכו לראות אותם, ואילו לאחר יום הכפורים, בט"ו בתשרי, חזרו ענני הכבוד בצורה מוחשית וגלויה 'וראה כל העם אשר אתה בקרב את מעשה ה' כי נורא הוא', השראת השכינה התגלתה בצורה המוחשית ביותר.

מדוע הגיע להם שכר זה של "נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים"? וכי בגלל שחטאו בעגל וחזרו בתשובה צריכים הם לקבל ניסים ונפלאות נוספים על מה שהשיגו קודם החטא ?

אך הביאור הוא שקודם החטא הם לא היו זקוקים להמחשות מוחשיות, די היה להם בהשגת השכל. די היה להם בכך שידעו בשכלם את קדושת משה רבינו - לא היו צריכים לראות בעיניהם את קרני הודו, די היה להם שידעו בשכלם שהקב"ה משרה שכינתו בתוכם - לא היו צריכים לראות בעיניהם את עמוד הענן יורד על המשכן, די היה להם לשמוע מהנביאים שענני כבודו חופים עליהם - לא היו צריכים לראותם בעיניהם.

אבל לאחר החטא - ההשגות צריכות להיות מוחשיות. לא די בהשגת המוח, צריך להרגיש ולחוש בלב ובגוף.

לכן במידה מסויימת בעל תשובה דרגתו גבוהה מהצדיק הגמור, כי הצדיק איננו מבקש כלל 'להטעים' את גופו מהשגות השכל, די לו במה שהוא משיג והוא מכופף ומשעבד את גופו להשגות השכל, אבל הבעל תשובה מוכרח להחזיר את נעימות העבודה לתוככי חושיו פנימה.

כמובן שזו מעלה שמגיע מחסרון, עדיף היה לו לא היה חוטא וכלל לא היה נצרך להמחיש לגופו את השגות השכל, אבל משאירע כך - הרי ממילא הגיע למוחשיות גדולה יותר מן הצדיק הגמור.

לשון הקודש | מה בין נתינת התורה למסירתה

מבואר בגמרא שלנו עניין פלאי: משה רבינו התיישב בבית מדרשו של רבי עקיבא "ולא היה יודע מה הן אומרים". הדברים נשגבים ועמוקים, אבל עכ"פ יש כאן לימוד שהתורה ניתנה לנו על מנת להשתמש בדרכי התורה להרחיבה ולשכללה, לחדש בה חידושים, להוסיף דיונים ונושאים, לדלות ממנה פנינים ולגלות בה מטמוניות.

והנה, אנו אומרים בסוף אקדמות "מרומם הוא א-להין בקדמא ובתרייתא, צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא" והנה לשון 'מסר לן אורייתא' בארמית אינו תרגום של 'נתן לנו את התורה' (שזה תרגומו 'הב לן אורייתא'), ואילו לשון 'מסר' בארמית נופל על מסירת דבר לחבירו לצורך שמירה או מלאכה, [כמו שתרגם אונקלוס 'אם לא שלח

למה אסור בעצם לרכל קצת על החבר מאחורי גבו ?

כי אבא שלו, שאוהבו כל כך, נמצא כאן איתנו והוא שומע כל מילה, וזה מכאיב לו, זה לא נעים לדבר על בן אוהב לפני הקב"ה אביו אוהבו.

עד שהוא נכשל בלשון הרע יכול היה ללמוד כמה חמור אסור זה ולהימנע ממנו, גם אם איננו מקבל 'טעם' ו'הרגשה' בעוול ובפחיתות של הדבר, אבל בעל-תשובה, שכבר טעם את טעמו של החטא חייב ליצור 'הרגש' ו'טעם' מוחשי כמה מעוות לדבר לשון הרע על בן בפני אביו - כדי להתמודד מול הטעם וההרגש המזוייף של החטא.

כך גם בשאר החטאים, בשביל לשוב בתשובה לא מספיק לפנות 'פניית פרסה' לאחור, את הנעשה אין להשיב, החטא כבר נתן את רישומו בנו, כעת אנו צריכים לנקות אותו ע"י רישום הרבה יותר חזק, עונג הרבה יותר ממשי.

"חזרה בתשובה" איננה חרטה בעלמא וחזרה אל הדרך הטובה. אתה חייב להעמיק את הסלידה שלך מהעבירה או להגדיל את התשוקה והעונג שלך מן המצווה.

זווית אישית | מיומנו של חוזר בתשובה מחטא העישון

בבחרותי הייתי מעשן סיגריות בעוה"ר במשך כמה וכמה שנים. אחר כך, לפני יותר מעשרים שנה, הלכתי למכון גמילה ונגמלתי מזה.

איש המקצוע שדיבר איתי אמר לי: עליך לדעת שלעולם לא תחזור להיות לא-מעשן, תמיד תהיה מעשן-לשעבר.

לכן, אתה צריך לזכור שאתה תמיד בסיכון לחזור לעישון חלילה, אל תתקרב לאזור הזה, אל תיקח 'נשיפה אחת' מחבר, ואפילו - אל תעשה תנועה של עישון סיגריות ב'כאילו'... כל דבר קטן כזה עלול להחזיר אותך אל העישון...

זאת הסיבה שאיננו יכולים לחזור לנקודה של לפני החטא. אנו תמיד נהיה 'חוטאים-לשעבר'. ובשביל להינצל מן החטא עלינו לגדול, להעמיק, להרחיב מבט, להתנשא לרובדים יותר גבוהים.

הרחבה | מדוע עמ"י קיבל מתנות דוקא לאחר חטא העגל

לאחר שבני ישראל שבו בתשובה על חטא העגל, ונתקבלה סליחתם ביום הכפורים, הוסיף הקב"ה והבטיח למשה רבינו: 'נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים, וראה כל העם אשר אתה בקרב את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך'. הראשונים נחלקו מה הם אותם נפלאות שהתחדשו רק לאחר חטא העגל [שכן ענני הכבוד, המן והבאר היו גם קודם חטא העגל, ואי אפשר

היסטוריה | מתי נשמעה אזעקת מלחמת יוהכ"פ

בגמרא שלנו מבואר שכאשר תמה משה על הריגת רבי עקיבא "זו תורה וזו שכרה" השיב לו הקב"ה "שיתוק, כך עלה במחשבה". על פי גמרא זו ייסד הפייט ב"אלה אזכרה" את הקטע המרטיט:

שְׂרָפֵי מַעֲלָה צָעֲקוּ בְמִרְהָ / זו תּוֹרָה וְזו שְׂכָרָה עֲטָה כִּשְׁלֵמָה אוֹרְהָ / אוֹיֵב מְנַאֲץ שְׂמֶךְ הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא / וּמְחַרֵף וּמְגַדֵף עַל דְּבָרֵי תוֹרָה / עֲנֵתָה בֵּת קוֹל מְשִׁימִים / אִם אֲשַׁמְעֶה קוֹל אֲחֵר אֶהְפֹּךְ אֶת הָעוֹלָם לְמִים / לְתַהוֹ וְנִבְהוֹ אֲשִׁיתִי הַדְּמִים / גְּזָרָה הִיא מְלַפְנֵי קַבְלוּהָ מִשְׁעֲשְׂעֵי דַת יוֹמִים.

אמי מורתי תליט"א התפללה ביוהכ"פ תשל"ד בישיבת פונביץ'. היא סיפרה לי שהאזעקות על פרוץ המלחמה והאימה הגדולה החלו בדיוק כאשר החזן אמר "גזירה היא מלפני, קבלוה משעשעי דת יומיים".

באמת, מלחמת יוהכ"פ היא דוגמא לכך שאיננו מסוגלים להבין את משמעות הגזירות עד שאנו מקבלים פרספקטיבה של זמן. כיום אנו יודעים כמה ניסים עצומים היו במלחמה הזו, שבסיומה כמעט נכבשו קהיר ודמשק. מו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א רגיל לומר "ניסי מלחמת יום הכיפורים גדולים הרבה יותר מניסי מלחמת ששת הימים".

ידו במלאכת רעהו' (שמות כב, י) במה דמסר ליה חבריה, וכן תרגם 'כל אשר יעשה להם' (במדבר ד, כו) די יתמסר להון, והיינו הכלים שימסרו ללוויים למשא], וגם התורה לא רק 'ניתנה' לנו, אלא גם 'נמסרה' לנו לעובדה ולשומרה, לבארה ולגלות צפונותיה הטמונים בה מאז קבלת התורה.

והנה מסכת אבות פותחת: משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לנביאים כו' הם אמרו כו', ופירש רע"ב שמקדים התנא למילי דאבות אשר לכאורה הם דברי החכמים שחידשום מדעתם לומר שהכל ניתן למשה מסיני. ונראה שהתנא רמז זאת בדקדוק לשונו, שמשה קיבל התורה עם כל צפונותיה כולם ואפילו מה שתלמיד עתיד לשאול מרבו, ומסרה ליהושע לדקדק בה ולפרשה ולגלות בה צפונות הללו, והוא מסרה לנביאים ונביאים לאנשי כנה"ג, והם אמרו ויחידשו שלשה דברים וכו'. כלומר, התורה נמסרת מדור לדור, מאב לבנו, ויש לנו אחריות שמירה עליה, שלא תאבד ממנו, ולעבוד את עבודתה בבירור וביאור דבריה.

לפי"ז מובן מאוד השייכות של תחילת המשפט 'מרומם הוא אלהין בקדמא ובתריטא' לסופו 'צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא' דכוונת הפייט שאותו גילוי ורוממות שנגלה עלינו הקב"ה בקדמיתא, בנתינת התורה, אותה רוממות ממשיכה מדור לדור, עד בתריטא, ובכל יום ויום אנו מקבלים את התורה כנתינתה מסיני, ומחדשים בה חידושים וביאורים, שהרי 'צבי ואתרעי בן ומסר לן אורייתא' לשומרה ולשכללה, מיום ליום ומשנה לשנה, לחדש בה חידושים כנתינתן מסיני.